

Visserijsector en natuurbeschermingsorganisaties om tafel over VISwijzer

‘Nog veel te bereiken op gebied van samenwerking’

Het Wereld Natuur Fonds en Stichting De Noordzee presenteerden zaterdag 16 mei de nieuwe VISwijzer. Hoe reageert de Nederlandse vissector op de wijzigingen die zijn doorgevoerd? Hoe verloopt het contact tussen de visbranche en de natuurbeschermingsorganisaties? Om hier een antwoord op te vinden, organiseerde Vis in bedrijf een unieke rondetafeldiscussie, die mogelijk een basis vormt voor méér samenwerking in de toekomst. De sector geeft daarbij een duidelijk verzoek mee: ‘Ondersteun onze duurzame initiatieven!’

Door Wendy Noordzij en Clara Bloemhof

Vooraf aan de discussie verwelkomt WNF-directeur Johan van de Gronden de aanwezigen. “Ik ben nu drie jaar directeur en in die tijd heb ik al heel wat vooruitgang gezien. En als je naar de afgelopen tien jaar kijkt, is er nog veel meer verbeterd. Voor die tijd was de samenwerking tussen visserij en natuurbeschermingsorganisaties een voorbeeld hoe het niet moet, maar nu blijkt dat het ook anders kan. Het was heel droevig gesteld met de visbestanden en langzaam maar zeker zijn we nu op de goede weg. Dat we hier vandaag samen aan tafel zitten, is al een begin van de oplossing.”

Dan geeft voorzitter Pirjo de Winkel het woord aan **Christien Absil** van Stichting De Noordzee. Zij legt in het kort uit hoe de VISwijzer tot stand is gekomen en wat er is veranderd. “Alle vissoorten zijn opnieuw beoordeeld. Dit is gedaan op basis van wetenschappelijk onderzoek. De resultaten van dit onderzoek zijn in conceptrapporten voorgelegd aan de Nederlandse visserijsector. Voorzien van commentaar kregen wij die terug, en wat we gegronde kritiek vonden, hebben we verwerkt in de definitieve VISwijzer. We hebben dus gebruik gemaakt van de input van de sector. De volledige VISwijzer is te zien op de vernieuwde website www.goedevis.nl. Er zijn drie wezenlijke verschillen met vorig jaar. Zo staan de vissoorten in

de linkerkolom op alfabet, met daarnaast welke vissoort te verkrijgen is in Nederland en of er –indien hij in oranje of rood staat – ook een duurzame variant van te verkrijgen is. Daarnaast heeft het MSC-keurmerk voor het eerst een eigen kolom op de VISwijzer. Ook staan de verschillende vangstechnieken en de verschillende gebieden omschreven op de uitgebreide VISwijzer op de website. Zo proberen we tegemoet te komen op het commentaar dat we kregen vanuit de visserijsector.”

Christien legt uit dat zodra er een verandering in de VISwijzer is, deze op de website geüpdatet wordt. Louwe de Boer vindt hiermee een gedrukte versie van de VISwijzer overbodig. “Kun je dan niet beter een kaartje met ‘ga naar www.goedevis.nl’ drukken, als de informatie gedurende het jaar kan wijzigen?” De andere vissers knikken. Christien zegt dat op de papieren VISwijzer heel duidelijk de website staat vermeld en ook dat er regelmatig

updates op te vinden zijn. **Emilie Hugenholtz** van het WNF voegt daar aan toe: “We bieden ook een sms-service. Als een consument in de winkel staat en hij wil een schol kopen, dan kan hij door middel van één smsje ‘schol’ naar 4422 meteen de laatste stand te weten komen.” Nog een extraatje dat de initiatiefnemers bieden: de consument kan op de website zijn eigen VISwijzer samenstellen met de vissoorten die hij lekker vindt. Visdetaillist Peter van de Laar is niet overtuigd. “Mensen weten niets van vis. Niet eens hoe hij eruit ziet. Ze kijken vooral naar hoe het er bij mij in de vitrine bij ligt en maken aan de hand daarvan een keuze. Hoe kunnen ze dan hun eigen VISwijzer samenstellen?” Emilie: “De bal ligt ook bij u. Ú kunt de bewustwording bij de consument stimuleren en uitleg geven over de vissoorten.”

Voorzitter Pirjo legt de eerste stelling voor:

‘Met de wijzigingen geeft de nieuwe VISwijzer een goed beeld van de huidige visstand’

Twaalf aanwezigen zijn tegen; twee zijn voor. Vissersbond-voorzitter Johan Nooitgedagt heeft zijn woord klaar. “De VISwijzer zegt niets over de visstand. De visbestanden staan er goed voor, maar als er op een manier gevestigd wordt die milieuorganisaties niet bevalt, wordt de soort op rood gezet. Je kunt ook goede vis met dynamiet vangen.” Visser **Klaas-Jelle Koffeman** is teleurgesteld. “De quota voor tong en schol zijn omhoog gegaan. Het ICES-advies wordt door jullie weerlegd.” Christien geeft toe dat hier een zekere wrijving zit. “Maar het gaat niet alleen om de visvangst. Het gaat ook om de schade die de vangsttechniek toebrengt aan de omgeving en de bodem.”

Johan: “In plaats van een VISwijzer, zouden we een Wijze Visser moeten hebben. Groene en rode kotters. Zo kunnen vissers elkaar stimuleren om het goed te doen.” Christien: “Dat doe je al met MSC.” Sander Buijs vindt het raar dat veel kweekvissen in het groen staan, terwijl er érg veel vis en vismeel nodig is om deze te voeden. Louwe: “Deze stelling geeft weer wat de consument denkt. Consumenten krijgen te horen dat de visbestanden onder druk staan in de wereld, dus ‘dat zal in de Noordzee ook wel zo zijn’. Dat is níet zo!”

Rien Motshagen: “Wij zijn altijd een voorvechter geweest van een zo duurzaam mogelijk product. Daarom plaats ik bij iedere vissoort in de vitrine een rode, oranje of groene sticker. Maar ik weet niet of ik hier nog mee door blijf gaan. Ik koop al geruime tijd vis in van **Louwe de Boer**, die op een zorgvuldige manier vist. Daarnaast is de vis van goede kwaliteit. Als ik dan met plezier een verse, goede schol sta te fileren, maar hem dan met een rode sticker in de toonbank moet leggen, dan botst dat. De sector heeft tijd nodig om te verbeteren.” Emilie: “Maar de natuur heeft niet zoveel tijd meer. Wellicht is dat gegeven iets waarop je kunt meebewegen.” Rien: “Wij steken onze nek al uit, maar wij moeten wel tegen de stroom in.” Christien: “Wij kunnen de detaillist helpen met goed presentatiemateriaal.”

Prijzdaling

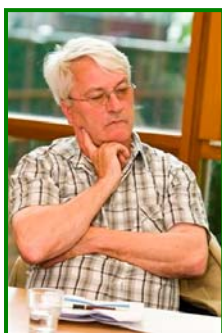
Johan vraagt zich af of Christien en Emilie durven te ontkennen dat de VISwijzer overbevissing juist vergroot? “Als een vissoort op rood gezet wordt, daalt de prijs en wordt de consument gestimuleerd om de vis niet te kopen. Om dezelfde besomming te halen, zullen de vissers dan nog meer moeten vangen. Er zijn dan meer vissen/vissers nodig om nog dezelfde besomming te halen en dan maak je het jezelf moeilijk.” Christien zet hier haar vraagtekens bij. “Misschien komt de prijsdaling door importen uit Vietnam. Tilapia en pangasius zijn nu eenmaal goedkopere producten. Ook schar is na het uitkomen van de laatste VISwijzer gigantisch

doorgedraaid, maar deze soort heeft nooit op rood gestaan. Wij proberen de aandacht van de Nederlandse consument voor een breder spectrum aan vissoorten te stimuleren.” Paula den Hartog is het hier niet helemaal mee eens: “De VISwijzer is wel een instrument om marktwerking uit te oefenen. Je probeert consumenten te stimuleren om minder vis die in het rood staat te kopen.” Ook **Marnix Westerink** beschuldigt de VISwijzer van de daling van de scholprijs. “Voor dure schol was er een goede markt, maar door de VISwijzer zijn veel klanten afgehaakt. De consument heeft het alternatief gevonden in pangasius en yellowfin sole. Die staan niet in het rood, maar daar heb ik wel een hoop vraagtekens bij. Zo zijn deze vissen dubbel gevrozen en hebben ze duizenden food miles afgelegd. Waarom koos men niet voor een ander

alternatief?” Pirjo: “Zou de VISwijzer betere alternatieven moeten bieden voor vissoorten in het oranje of rood?” Marnix: “Ja. En ik vraag me af of WNF en SDN wel bereiken wat ze willen bereiken. Het moet niet zo zijn dat de schol straks weer in het groen staat, maar er geen vissers meer over zijn.” Emilie: “Wij zeggen niet, eet nooit meer vis, maar kies voor een duurzaam alternatief.”

Nathalie Steins: “Het gaat er om dat we mensen stimuleren om goede vis te kopen. Dat is ook wat MSC beoogt: het blauwe logo staat voor een sterke duurzaamheidsstandaard. Op het moment dat de consument dát logo ziet, weet hij dat het goede vis is, al staat hij in het rood op de VISwijzer.” Emilie: “Volgens de FAO gaat met de visbestanden in Europa niet goed. Maar liefst 80 procent van alle soorten in de EU-wateren is momenteel overbevist. De schol zit boven de biologische limiet, wat positief is. De VISwijzer geeft méér informatie dan dat, bijvoorbeeld op het gebied van impact op de bodem. Maar de VISwijzer laat ook zien wat de vissers al hebben bereikt.” Johan: “Vis is gezond, maar nu lijkt het slecht om vis te eten. Ik ben bang dat de consument in verwarring wordt gebracht en geen vis meer durft te eten.” Christien is het daar niet mee eens. “Na het uitkomen van de eerste VISwijzer kregen wij juist als reactie: ‘Nu durf ik eindelijk weer verse vis te eten.’”

Stelling 2: ‘de VISwijzer zorgt voor innovatie’

Niet iedereen is het ermee eens. **Toon Baaij**: “De visserij is al bijna tien jaar bezig met innoveren. Denk aan twinriggeren, flyshooting en de ontwikkeling van de sumwing voor boomkor, pulskor en hydrorig. Maar er moet toch ergens geld vandaan komen. Ik denk dat de VISwijzer dat moeilijker maakt.” Klaas-Jelle: “We hebben juist economische duurzaamheid nodig om aan de ecologische duurzaamheid te voldoen. Wij hebben de consumenten hard

nodig. Zoals het er nu naar uitziet halen veel vissers de drie jaar niet.

Ik denk zelfs dat als het zo door gaat vijftig procent van de vloot het eind van het jaar niet haalt.”

Peter van de Laar: “De VISwijzer heeft niets te maken met onze innovatie. Wij als visdetaillisten innoveren iedere dag. We moeten wel. Bovendien ben ik gewoon compleet MSC-gecertificeerd. De klant vertrouwt erop dat mijn vis verantwoord is.” Alex Koelewijn onderstreept de aanwezigheid van kennislacunes. Peter van de Laar: “Daarvoor heeft Stichting De Noordzee in samenwerking met de VNV een cursus ontwikkeld voor het juist omgaan met verantwoorde vis.”

Sander: “De VISwijzer draagt wel bij aan innovatie, het heeft een belangrijke rol gespeeld bij de bewustwording. Kijk naar de initiatieven die zijn ontstaan, zoals Global Gap en Friend of the Sea.” Klaas-Jelle Koffeman: “De VISwijzer zorgt dwangmatig voor innovatie. De kant van de visserij kan verrekke weinig input leveren. Alles komt bij jullie vandaan. Jullie hebben een probleem neergelegd en wij mogen het oplossen. Daar krijgen wij geen steun bij.” Alex knikt instemmend. Christien: “Daarvoor zijn de kenniskringen opgericht. Die zijn bedoeld om ervaringen uit te wisselen.” Klaas-Jelle: “Ja, maar dan ligt het initiatief wéér bij de visser. Het blijft dan óns probleem.”

Johan Nooitgedagt: “Uit kritiek dáár waar het minst goed is. Nederland doet het al goed genoeg. We hebben al ontzettend veel schepen gesaneerd, van 2.500 zijn we naar 1.000 vissers teruggegaan. We hebben methoden ontwikkeld om duurzamer te vissen. Er is een beheersysteem opgezet. Aan het eind van de rit worden we niet beloond, maar we hebben zelfs nog nooit zo’n lage visprijs gehad.” Christien: “Je hoeft vaak niet iets geheel nieuws uit te vinden. Staandwantvisserij is een heel traditionele manier van vissen. Ons doel is om dit voor het voetlicht te brengen. Bij innovaties in de visserij is het vaak de andere kant opdenken, meer richting de kwaliteit.” Klaas-Jelle: “Daar zijn we ook mee bezig. Vijftig procent van de aangevoerde schol uit Nederland komt voort uit een duurzame vismethodiek. Maar terwijl wij ons inspannen, zien wij nog steeds geen cent terug. Ik wil me graag inzetten, maar dan mag mijn vis ook tegen een normale prijs in de schappen liggen.”

Emilie: “Het gaat niet alleen om de visserijtechniek, maar ook om de vermarkting van duurzame vis. Je moet het innovatief in de markt kunnen zetten.” “We moeten zorgen dat de consument veel dichterbij huis vis gaat eten”, stelt Johan. “We helpen de vissers als we de consument zover krijgen dat hij Noordzeevis eet. Daar hebben we als hele Nederlandse visserijsector profijt van. Van andere soorten zoals kweekaal moeten we duidelijk maken dat die niet duurzaam zijn.” Emilie: “Wij zien kweek niet als oplossing voor de huidige visbestanden. Maar er vindt veel aquacultuur plaats, met ook de nodige impact op de natuur. Daarom is het Wereld Natuur Fonds met belanghebbenden in de kweekstandaarden aan het ontwikkelen om tot een soort keurmerk te komen als MSC, maar dan onder de naam Aquaculture Stewardship Council.”

Johan: “Er moet een soort formule komen waarbij de visdetaillist afsprekt met de vissers dat hij hun vis verkoopt, maar dat de visser hem dat dan wel duurzaam aanlevert.” Emilie: “Daar kunnen wij hulp bij bieden op gebied van marketing. De samenwerking met verschillende schakels in de visserijketen heeft de toekomst.” Johan: “Samen kunnen we de buitenlandse concurrent afmaken.” Alex ziet dat niet zo: “Uniforme handel bestaat niet.” Johan: “Maar je probeert wel marktmacht te organiseren. Er zijn veel manieren om je vis goedkoper te krijgen, maar we moeten wel zorgen voor een zuiver product.” Ook Peter is voor een streekproduct: “Ik

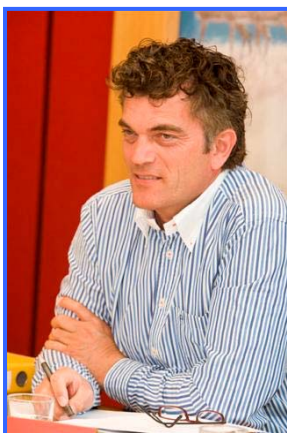
wil niet op televisie zien dat ze in een restaurant 'de lekkerste pangasius' eten." Emilie vindt MSC daar hét systeem voor en de VISwijzer een goede tool om dat te bereiken. Johan is het oneens. "Er wordt nu een oplossing geboden voor een probleem dat er eigenlijk nooit was. "De media hebben de consument beïnvloed met spookverhalen over vis. Vis zou niet goed gevangen zijn, de oceanen zouden leeggevestigd worden. Met het blauwe label probeer je dat imago weer recht te breien."

Stelling 3: 'Natuur- en milieuorganisaties en de vissers werken niet genoeg samen'

Samenwerken is heel belangrijk, vinden alle partijen. Emilie: "Wij zijn juist heel ondersteunend met innovatieve ideeën die uit de sector komen. We hebben de wedstrijd voor vistuig dat de bijvangst reduceert, genaamd Smart Gear Competition. Verder het convenant met de overheid, vissers en ngo's. Dat zijn allemaal initiatieven om juist die first movers te ondersteunen."

Klaas-Jelle: "De sector is met allerlei projecten bezig die jullie zouden kunnen steunen, maar daar zijn jullie heel beroerd in. Acht maanden lang heb ik met de hydrorig geëxperimenteerd. De brandstofprijzen waren toen erg hoog en wij hebben het gebruik omlaag weten te brengen. Kunnen wij met dit soort initiatieven op jullie steun rekenen, zodat we een betere prijs voor onze producten kunnen krijgen? Want mijn bemanning vertikt het om aan dek te gaan als de prijs hetzelfde is."

Emilie: "Wij kunnen de prijs niet beïnvloeden, maar wel vissers ondersteunen en stimuleren. We zijn op veel manieren bezig de voorlopers de aandacht te geven die zij verdienen. Het is mooi om te zien hoeveel MSC-vis er nu is. Ook de toename in de Noordzeevissen die MSC-gecertificeerd zijn doet me goed." Peter: "Hoe krijgen we de schol weer in de smaak van de consument? Wij willen schol graag terug brengen in de markt, maar het zou leuk zijn als wij hier hulp bij krijgen." Klaas-Jelle: "Ik wil op dat gebied best een project aangaan met de natuurorganisaties."

Alex Koelewijn van Spakenburg Paling is het eens met de stelling. "Ik zit zelf in een handel die in het rood staat. Er is een democratisch tot stand gekomen en breed gedragen Nederlands Aalherstelplan ingediend bij de Europese Commissie. Vervolgens sturen de Natuurorganisaties een brief naar Brussel met het verzoek het Nederlandse Aalherstelplan te verwerpen. De aalindustrie heeft na veel, soms moeizame, gesprekken voor elkaar gekregen dat collega-concurrenten met elkaar een deelnemen en meebetalen aan de onafhankelijke Stichting Future for Eel (FFE). Toen de natuurorganisaties benaderd werden om ook deel te nemen kreeg FFE geen gehoor. Vervolgens is door Sportvisserij Nederland, WNF en SN achter de rug van FFE om een ander project gestart. Dat snap ik allemaal niet. FFE heeft als onafhankelijke stichting de problemen

rond aal benoemd en pleit sterk voor kennisvermeerdering en vervolg onderzoek maar daar hoor je de natuurorganisaties niets over zeggen. Zij zeggen alleen: 'stoppen met vissen'." Emilie vindt het spijtig dat hij dat zo ziet. "Wij pleiten voor instandhouding van de dieren en hun leefgebied. Het Aalherstelplan gaat de paling niet redden. De uitzet van paling vinden wij positief, maar het is niet genoeg." Ook Christien is het niet met Alex eens: "Vergeet niet dat SDN en Stichting Reinwater al 2004 met de beroepsvissers en sportvissers in het aalcomité

gezamenlijk aan een Nederlands Beheerplan Aal hebben gewerkt. Vervolgens is de samenwerking voortgezet in de Aal Klankbordgroep. Wij zijn dus wel degelijk al een tijd bezig met samenwerking. Het Future For Eel initiatief is relatief recent, en het is absoluut niet zo dat we niet hebben geluisterd. Integendeel. We hebben juist gestimuleerd dat het Future For Eel project breder werd dan alleen een initiatief van de handel, en bovendien hebben we in januari al een kandidaat voor het bestuur voorgesteld. Wij zijn nu teleurgesteld over het politieke besluit over de herstelmaatregelen omdat de politiek alle wetenschappelijke rapporten naast zich neer heeft gelegd. Dat er nu een nieuw project met onder meer Sportvisserij Nederland en een aantal andere natuurorganisaties is gestart, is vanwege de teleurstelling over het politieke besluit. Dit is in alle openheid gebeurd.” Pirjo: “Dit lijkt me een mooie gelegenheid om het probleem samen op te pakken.” Alex: “FFE wil samenwerken en ik nodig de natuurorganisaties uit om zitting te nemen in het bestuur van onze stichting.” Na afloop van de discussie heeft Stichting De Noordzee bij monde van Cristien Absil en het WNF bij monde van Ingvild Harkes toegezegd zitting te nemen in FFE. Koelewijn: “Hierbij valt nog wel op te merken dat daags na het rondetafelgesprek Sportvisserij Nederland de samenwerking met de twee natuurorganisaties in de Projectgroep Aalherstel 2009 snel publiek maakte.” Comment van het Wereld Natuur Fonds: “Samen met Stichting De Noordzee hebben we deelgenomen aan FFE onder voorwaarde dat alle organisaties lid werden. Echter omdat er weinig voortgang zat in de opzet van de stichting, zijn we alleen passief betrokken geweest. Pas twee weken geleden is het idee op tafel gekomen voor een nieuw initiatief om tot een goed werkend herstelplan te komen.”

Supermarkt

Peter vraagt zich af of de twee natuurorganisaties alleen samenwerken met het CBL of ook met het MKB. “Worden wij als visspecialisten uit de markt verdreven? Want MSC-vis is alleen in diepvries en ik wil niet alleen maar diepvries verkopen. Het blauwe stempel vind je vrijwel alleen terug in de supermarkt. Dat zie ik als een probleem.” Nathalie: “Je maakt jezelf sterk met MSC-vis. Duurzame vis is een thema aan het worden. Als je sterk wilt zijn, moet je er nu op inspelen, anders mis je de boot. Bovendien zitten er momenteel veel Noordzeevissen in het certificeringstraject.” Alex: “De consument bepaalt wat er betaald wordt.” **Piet Buter**: “Dat MSC nu in de supermarkt ligt, komt door afspraken die onder druk gemaakt zijn.” Emilie is het daar niet mee eens. “Ook zij zijn bezig met een duurzaamheidsslag. Zij pikken ook vragen op uit de maatschappij.” Pirjo: “Juist een detaillist kan het verhaal goed overbrengen. Waarom beginnen we niet bij de detaillist in plaats van de supermarkt?” Nathalie knikt instemmend: “Detaillisten kunnen een belangrijke ambassadeursrol vervullen en daarbij samenwerken met vissers.” Peter vult aan: “Dat doen we allang. De visserij en detailhandel omarmen elkaar. Binnenkort brengen we bijvoorbeeld ZuiderZeeZilver op de markt.” Klaas-Jelle heeft nog een idee om de schol populair te maken: “We kunnen schooltrajecten organiseren met de stichtingen. Gewoon langs de scholen en de kinderen een scholletje laten proeven. Ik had laatst een groep van 25 kinderen, één was vegetarisch en twee hoefden geen vis. Maar het merendeel van de rest ging allemaal voor een tweede schol!”

“Kunnen we in het kader van samenwerking niet iets doen richting de consument?”, oppert Nathalie. “Met zijn allen kunnen we beeldend en op een positieve manier de vis belichten. Bijvoorbeeld vissers die in het certificeringstraject zitten volgen met een camera.” Volgens haar blijft positieve beeldvorming lang hangen. “Na de televisie uitzending over Louwe de Boer ging ik naar een feestje. Daar werd direct over het programma gesproken. Men was heel positief over de duurzaamheid van onze visserij. Dit soort programma’s kunnen dus een

belangrijke bijdrage leveren.” Klaas-Jelle denkt hardop mee: “Zou Man bijt hond een goed programma zijn? Want daar ben ik mee in onderhandeling.”

Paula den Hartog: “Er is niet één definitie van duurzaamheid. De VISwijzer is geen objectieve waarheid, maar wel gebaseerd op wetenschap. Maar wat wordt precies onder duurzaamheid verstaan? Daar zit nog heel veel ruimte tussen. Pas als we het eens zijn over het antwoord, kunnen we goed samenwerken.” Nathalie: “Als ik kijk binnen het MSC, dan springt Nederland er echt uit op het gebied van samenwerking. Er wordt al veel samengewerkt, maar het kan altijd beter.” Christien besluit: “Ik vervul deze functie nu bijna elf jaar. In die jaren heb ik enorm veel verbetering gezien. Natuurlijk zijn natuurorganisaties en de vissector het niet altijd met elkaar eens, maar het is wel belangrijk om te blijven praten.”

Deelnemers rondetafeldiscussie

- **Louwe de Boer**: eigenaar van de Ekofish Group. Hun kotters zijn de eerste Noordzeekotters die MSC-gecertificeerd zijn. Binnenkort hoopt De Boer ook het MSC-certificaat voor de vangst op schol te behalen.

- **Rien Motshagen**: Visspecialist met drie winkels in Arnhem, Deventer en Nijmegen. Eén van de eerste visdetaillisten die de kleuren van de VISwijzer op de prijskaartjes van de vis aangeeft.

- **Johan Nooitgedagt**: Voorzitter van de Nederlandse Vissersbond en bestuurslid van het Productschap Vis.

- **Peter van de Laar**: Voorzitter van het Verbond van de Nederlandse Visdetailhandel én visdetaillist in Nijmegen.

- **Paula den Hartog**, hoofd Visserijzaken van het Productschap Vis

- **Sander Buijs**: werkzaam bij SGS, certificeerder van kwaliteitssystemen en duurzaamheidsschema's.

- **Alex Koelewijn**: Spakenburg Paling. Het bedrijf was in 2006 de eerste die op vrijwillige basis aal uitzette. Tevens is Koelewijn lid van de adviescommissie van de Stichting Future for Eel.

- **Marnix Westerink**, sales manager bij Deaseaday, dat zowel in Noordzee vis als importvis handelt.

- **Klaas-Jelle Koffeman**: visserijondernemer die samen met zijn broers vier schepen bezit en veel aandacht besteedt aan innovatie op het gebied van vistuig en ontwikkelingen op motorisch gebied.

- **Toon Baaij**: Samen met zijn zoons eigenaar van een eurokotter. Als één van de eersten gingen zij over op de twinrigvisserij.

- **Emilie Hugenholtz**: themadeskundige afdeling Oceanen en Kusten van het Wereld Natuur Fonds.

- **Christien Absil**: Namens de Stichting De Noordzee één van de samenstellers van de VISwijzer en de website www.goedevis.nl. Daarnaast neemt zij zitting in diverse Regionale Advies Commissies (RAC's).

- **Nathalie Steins**: Commercieel Manager van MSC Nederland. Daarvoor was zij hoofd Visserijzaken van het Productschap Vis.

- **Piet Buter**: directeur en eigenaar van het platvisexporterend bedrijf Starfish op Urk en tevens penningmeester van de Vereniging van Visgroothandelaren Urk.

Belangrijkste verschuivingen VISwijzer

- Tong uit de Noordzee (staandwant) in groen
- Schol uit Noordelijk deel Noordzee (twinrig) van rood naar oranje
- Hollandse garnaal blijft in groen
- Mossel en makreel van oranje naar groen
- Kabeljauw uit Barentszee van oranje naar groen

Meer informatie is te vinden op www.goedevis.nl. De nieuwe VISwijzer is bijgevoegd bij de mei-editie van Vis in bedrijf.